Механика Транспорт Комуникации

ISSN 1312-3823 (print)
ISSN 2367-6620 (online)
том 21, брой 3/2, 2023 г.
Научно списание **http://www.mtc-aj.com** **статия № 2399**

АНАЛИЗ НА ПОЗИТИВИТЕ И НЕГАТИВИТЕ ОТ ВЪВЕЖДАНЕТО НА ЦИФРОВИ ПАРИ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ

Иван Петков
ivanvaskov@gmail.com

Висше транспортно училище „Тодор Каблешков”
ул. „Гео Милев” №158, гр. София
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ключови думи: *цифрови валути,централни банки, разплащания, социален рейтинг,крипто валути*

Резюме: *Централните банки по целия свят работят по различни проекти за въвеждане на цифрови валути, Въвеждането на дигитални валути има няколко големи предимства спрямо парите в брой, но има и значителни рискове в премахването на наличните пари. Ако се използват цифровите валути на централните банки в комбинация с въглеродният отпечатък или социален рейтинг би нарушило много от човешките права на потребителите. В различните страни цифровите пари са на различен етап на приемане, но се очаква влизането на цифрово евро до края на 2023 година.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Все повече централни банки започват тестове за въвеждане на дигитални валути (CBDC) Терминът произлиза от английски - Central Bank Digital Currency (CBDC). Концепцията е повлиян от крипто валутите, но се цели запазването на монополът върху емитирането на пари от страна на централните банки. България като страна, която се стреми към приемане на еврото трябва да знае, Европейската централна банка вече започна опити за въвеждане на дигитално евро „ Заедно с националните централни банки от еврозоната проучваме дали да въведем цифрово евро. То би представлявало цифрова валута на централната банка – електронен еквивалент на парите в брой. Би допълвало банкнотите и монетите, предоставяйки на гражданите още един начин на плащане.‘‘[1][1]

Цифровото евро също би намалило таксите, свързани с плащанията за потребителите, като насърчи конкуренцията в Европа. В момента две трети от дигиталните плащания на дребно в Европа се обработват от шепа световни компании. Благодарение на по-голямата конкуренция клиентите и търговците ще се възползват от по-евтини услуги. Очакването намаляване на транзакционните разходи. Голямо предимство на цифрови валути е намаляването на делът на сивата икономика, тъй като ще намали разплащанията в брой, Европейската централна банка (ЕЦБ) иска да забрани плащанията с налични пари над 3000 евро. Очаква се създаване на цяла иновационна

[1] https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.bg.html#timeline

екосистема на нови възможности за разработчиците и предприемачите да създават иновативни финансови приложения и услуги. Това ще увеличи значително потенциала на цифровата икономика в Европейския съюз. Появата на цифрово евро увеличат прозрачността чрез предоставяне на публичен регистър на транзакциите, което улеснява наблюдението и предотвратяването на незаконни дейности като пране на пари и финансиране на тероризма. Очаква се въвеждането на дигиталните валути ще направи монетарната политика много по-ефективна централните банки ще имат по-голям контрол върху паричната политика, позволявайки им да управляват инфлацията, да стабилизират икономиката и да реагират по-ефективно на кризи.

Въпреки посочените по-горе предимства на цифровите валути на централните банки водят след себе си и значителни рискове свързнаи с кибер сигурността, риск от сблъсък с традиционите банки и риск от тотален контрол на потреблението.

Рискове за киберсигурността: Тъй като CBDC са изцяло цифрови, те могат да бъдат уязвими на кибератаки, измами и хакване, което може да доведе до значителни загуби. Притеснения относно поверителността: CBDC могат да предизвикат притеснения относно поверителността, тъй като всички транзакции ще бъдат записвани в централна база данни, която може да бъде наблюдавана от правителството и потенциално може да наруши поверителността на хората. Технологични предизвикателства: Разработването и прилагането на CBDC може да бъде сложно и скъпо, тъй като ще изисква значителни инвестиции в технологична инфраструктура. Оперативна съвместимост: Може да е трудно да се осигури оперативна съвместимост между различни CBDC, издадени от различни централни банки, което може да създаде усложнения за трансграничните транзакции. Финансова стабилност: CBDC биха могли потенциално да дестабилизират финансовата система, тъй като биха могли да причинят отклоняване от традиционните банки, което да доведе до спад в банковите депозити и кредитиране.Правни и регулаторни въпроси: CBDC могат да повдигнат правни и регулаторни въпроси, особено относно разпоредбите за борба с прането на пари (AML) и финансирането на тероризма (CTF). Приемане от потребителите: Приемането на CBDC от потребителите може да бъде предизвикателство, особено сред по-старите поколения, които може да са по-свикнали да използват традиционните форми на плащане. Конкуренция: CBDC могат да се сблъскат с конкуренция от съществуващи системи за цифрови плащания, като криптовалути, стабилни монети и приложения за мобилни плащания, които вече се използват широко. Суверенитет и геополитически рискове: CBDC могат да имат последици за националния суверенитет и да създадат геополитически рискове, особено ако станат доминиращи световни валути. Оперативни рискове:

Оперативните рискове, свързани с CBDC, като прекъсване на системата или технически проблеми, могат да имат тежки последици, предвид значителните суми пари, които могат да бъдат включени. Биткойн и цифровите валути на централната банка (CBDC) имат някои прилики, но и значителни разлики. Ето основните точки, които трябва да имате предвид:

Прилики:

1. Дигитална природа: Биткойн и CBDC са цифрови форми на валута, които съществуват единствено в електронна форма. Те не са физически валути като пари в брой.

2. Блокчейн технология: Както биткойн, така и някои реализации на CBDC използват блокчейн технология. Blockchain осигурява децентрализирана и прозрачна система за счетоводна книга, която записва транзакциите сигурно.

3. Стабилност на стойността: Биткойнът е известен със своите нестабилни колебания в цените, което може да доведе до значителни колебания в цените. CBDC, в

зависимост от техния дизайн, могат да бъдат проектирани да имат стабилна стойност, обикновено обвързана с фиатна валута или кошница от активи.

4. Цел: Биткойн първоначално е създаден като децентрализирана цифрова валута и алтернатива на традиционните финансови системи. Често се разглежда като спекулативна инвестиция или запас от стойност. CBDC, от друга страна, обикновено са проектирани да служат като цифрово представяне на фиатната валута на нацията и са насочени към улесняване на цифровите плащания и подобряване на финансовите системи .

5. Контрол и регулиране: Bitcoin работи извън традиционните регулаторни рамки и не се контролира от нито един централен орган. CBDC, емитирани от централните банки, са обект на регулиране и контрол от съответната централна банка и правителство.

6. Поверителност: биткойн транзакциите обикновено са псевдонимни, което предлага известна степен на поверителност. CBDC могат да варират по отношение на функциите за поверителност, като някои реализации целят баланс между поверителността и спазването на разпоредбите за борба с изпирането на пари и познаване на клиента.

Важно е да се отбележи, че CBDC могат да имат различен дизайн и функционалност и не всички CBDC проекти може да споделят едни и същи характеристики. Спецификата на всяко внедряване на CBDC ще зависи от политиките и целите на емитиращата централна банка.

Още един голям риск е изчезването на парите в брой в комбинация с карта с вграден калкулатор за въглероден отпечатък. Doconomy пуска първата в света кредитна карта с лимит на въглероден отпечатък, DO Black. Пускането на тази първокласна карта бележи първия крайъгълен камък в подкрепата, която Doconomy предоставя на секретариата на ООН по изменението на климата (UNFCCC) за насърчаване на глобалните действия в областта на климата. DO Black не само помага на потребителите да проследяват и измерват емисиите на CO2, свързани с техните покупки, но също така поставя граница на въздействието на техните разходи върху климата. Потребителите вече могат да се регистрират, за да регистрират интерес за DO Black. Doconomy, шведска фин-технологична стартираща компания за ежедневни действия в областта на климата, работи с Mastercard за разработването на този радикален инструмент за потребителите, които искат да действат срещу изменението на климата. DO също приканва потребителя да компенсира своя въглероден отпечатък чрез проекти, отговарящи на критериите на сертифицирани от ООН зелени проекти. Казано по-просто, първата карта някога, която предотвратява превишаването на лимита на потребителите не въз основа на кредит, а на нивата на CO2 емисии, причинени от тяхното потребление.‘‘ [2][2]

При наличие на такава система за разплащания и все по- радикалните екологични политики може да се стигне до тотален контрол с цел свиване на потреблението. Ако си купил месо тази седмица, или си сипал гориво не можеш да го направиш пак след седмица. Така дигиталните пари на централните банки могат да се справят с инфлацията, но за сметка на тотален контрол.

“Сто и четиринадесет държави проучват дигиталните валути, а общо техните икономики генерират над 95-процентен дял от глобалния брутен вътрешен продукт. Някои страни, включително Китай, Индия, Нигерия и Бахамските острови, вече пуснаха цифрови валути. Други, като Швеция и Япония, се подготвят за възможно внедряване. САЩ проучват въпроса и са провели изпитания на различни технологии, за

[2] https://www.mastercard.com/news/europe/sv-se/nyhetsrum/pressmeddelanden/sv-se/2019/april/do-black-the-world-s-first-credit-card-with-a-carbon-limit/

да позволят цифрова валута, въпреки че председателят на Федералния резерв Джером Пауъл посочи, че централната банка на САЩ няма планове да създаде такава и няма да го направи без указания от Конгреса.“[3][3]

Много държави експериментират с дигиталните валути:

1. В масова употреба - 11 държави
- Нигерия, Бахамски острови, Ямайка, Ангила, Гренада и др.
2. В тестова употреба - 18 държави
- Австралия, Индия, Иран, Китай, Малайзия, Русия, Украйна, Саудитска Арабия, Сингапур, Тайланд, Швеция, Южна Корея, Япония и др.
3. В процес на разработка - 32 държави
- Бразилия, Великобритания, Венецуела, Европейски Съюз, Индонезия, Канада, САЩ, Турция и др[4].

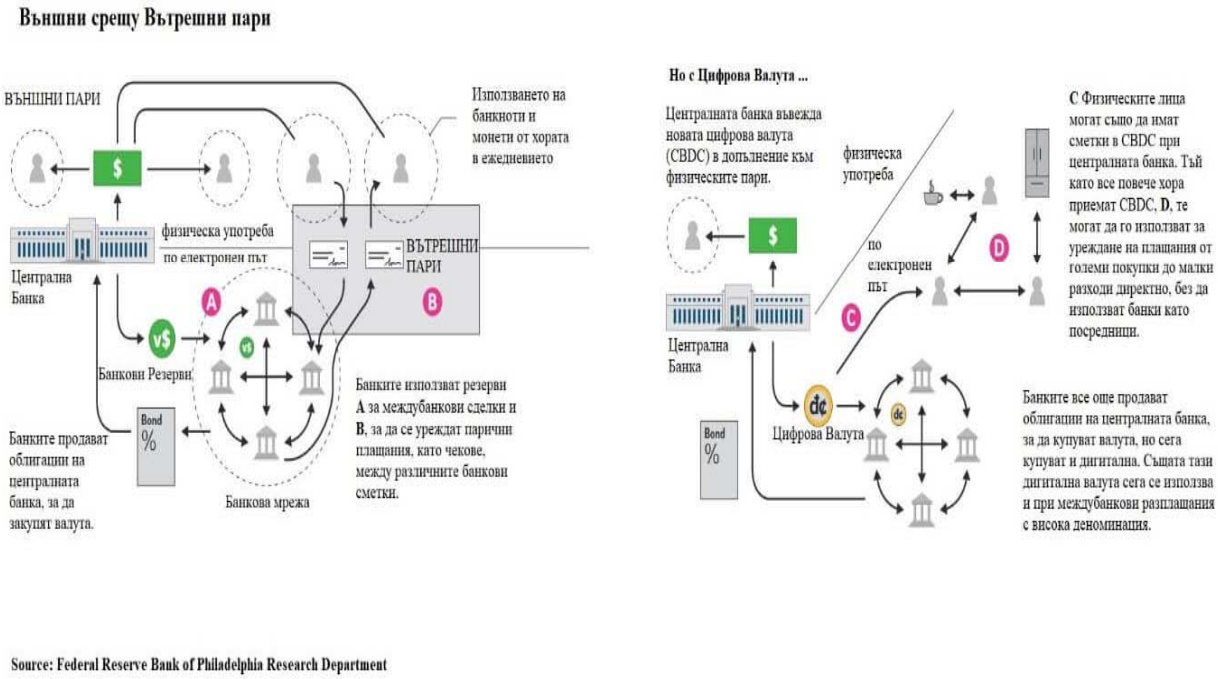

Източник: https://igold.bg/blog/cbdc-kato-plyus-za-zlatoto/

Това показва, че дигиталните пари са насочени срещу парите в брой с цел пълен контрол! Има различни типове дигитални пари. Първият тип е просто нов начин за централните банки да прехвърлят пари към търговските банки.

[3] https://www.bloombergtv.bg/a/4-analizi/114563-digitalnite-valuti-na-tsentralnite-banki-se-zadavat-nezavisimo-dali-stranite-sa-gotovi
[4] https://cbdctracker.org/

По-конкретно, някои централни банки тестват дали паричните преводи между финансови институции – чието уреждане в някои случаи може да отнеме дни – могат да бъдат направени по-безопасни и по-ефективни при система, в която парите на централната банка се представят от цифрови токени и трансакциите се уреждат на споделен разпределен регистър – концепции, заимствани от криптовалутите и блокчейн. Една такава система се тества от Фед Ню Йорк и редица големи американски банки и финансови институции.

Вторият тип дигитални валути са цифрова версия на фиатни пари, предоставена на широката общественост чрез сметки, притежавани от централна банка или търговска банка. От гледна точка на обикновен човек или бизнес, този вид дигитални пари не е по-различен от електронните пари в банковите сметки днес – това е просто цифров долар.‘‘[4][5]

В Китай дигиталните пари на централните банки обвързват със социалният рейтинг. Имаш 750 точки социален рейтинг, ако паднеш под 350 не можеш да пазаруваш определени стоки. Караш с превишена скорост не само те глобяват, но и губиш социален рейтинг. Дали ще се стигне до такъв контрол и в други държави е въпрос на бъдеще развитие.

В Африка Гана и Нигерия вече въведоха CBDC и посочват спадът на разходите за трансфери и достъп до финансови услуги. ,,Дигиталната валута на централната банка на Нигерия eNaira (CBDC) е на повече от една година и Международният валутен фонд (МВФ) има подарък за късния й рожден ден под формата на работен документ, оценяващ резултатите от първата година. „Похвално“, казаха изследователите на МВФ относно дебютната година на eNaira, но имаше и няколко предложения.

eNaira беше вторият в света CBDC, с премиера през октомври 2021 г., след бахамския пясъчен долар. Вестникът констатира, че частта за търговия на дребно на eNaira е посредничество, но няма проблеми със закъснението, тъй като все още не е направил своя пробив отвъд първоначалните си осиновители. Централната банка на Нигерия въведе поетапно въвеждане, което отложи две от най-големите цели на CBDC, разширяване на финансовото приобщаване до необслужваните и улесняване на паричните преводи, според служители на МВФ‘‘[6]

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Цифровите пари на централните банки имат множество предимства и недостатъци, но тяхното въвеждане се очаква във все повече държави по света.Това ще промени финансовият сектор на глобално ниво, но остават рисковете за кибер сигурността и контролът на населението.

ЛИТЕРАТУРА:

[1] https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.bg.html#timeline

[2] https://www.mastercard.com/news/europe/sv-se/nyhetsrum/pressmeddelanden/sv-se/2019/april/do-black-the-world-s-first-credit-card-with-a-carbon-limit/

[3] https://www.bloombergtv.bg/a/4-analizi/114563-digitalnite-valuti-na-tsentralnite-banki-se-zadavat-nezavisimo-dali-stranite-sa-gotovi

[4] https://cbdctracker.org/

[5] https://www.bloombergtv.bg/a/4-analizi/114563-digitalnite-valuti-na-tsentralnite-banki-se-zadavat-nezavisimo-dali-stranite-sa-gotovi

[6] https://cointelegraph.com/news/imf-sees-room-for-enaira-improvement-in-first-year-assessment

[5] https://www.bloombergtv.bg/a/4-analizi/114563-digitalnite-valuti-na-tsentralnite-banki-se-zadavat-nezavisimo-dali-stranite-sa-gotovi
[6] https://cointelegraph.com/news/imf-sees-room-for-enaira-improvement-in-first-year-assessment

ANALYSIS OF THE POSITIVES AND NEGATIVES OF THE INTRODUCTION OF CENTRAL BANKS' DIGITAL MONEY

Ivan Petkov
ivanvaskov@gmail.com

Todor Kableshkov University of Transport
Sofia, 158 Geo Milev Str.,
THE REPUBLIC OF BULGARIA

Key words: *digital currencies, central banks, payments, social rating, crypto currencies*

Abstract: *Central banks around the world are working on various projects to introduce digital currencies. The introduction of digital currencies has several major advantages over cash, but there are also significant risks in eliminating the available money. If the digital currencies of the central banks are used in combination with the carbon footprint or social rating, it would violate many of the human rights of the users. In different countries, digital money is at a different stage of adoption, but the entry of a digital euro is expected by the end of 2023.*